

и воспроизводству природных классов ландшафтов в долине реки Серет, и очистки русла реки от коммунальных, промышленных стоков, бытового мусора.

Ключевые слова: русло реки, долина реки, экологическое состояние, геоэкологические исследования, комплексная оценка воды, преобладающие загрязнители, приречные ландшафты, антропогенные нагрузки.

Abstract:

N. Stetsko. GEOECOLOGICAL INVESTIGATIONS OF THE UPPER FATHER OF GRAND SERET

His ecological-geographic situation in the upper reaches of the Seret River valley within Zborivsky and Ternopil districts is considered. The diminutive landscapes, natural complexes and anthropogenic landscapes are investigated. Water samples were taken on six key river sections within settlements of both rural and urban types. A chemical analysis of the samples was carried out to investigate the quality of water in the Seret River, according to the results of the analysis of 21 indicators of typical water pollutants; a comparison was made with respect to the MPC. The indicators of the largest contamination within the studied area - the outskirts of the city of Ternopil were revealed. The smallest indicators of pollution within the studied area of the river are determined. The water basin of the river is considered as a qualitatively heterogeneous multicomponent structure consisting of industrial, agricultural, linear, cultural, recreational landscapes, protected areas, and has a significant impact on aquatic processes in medium-sized rivers.

The analysis made it possible to conclude that the integrated assessment of water in the Seret River within the studied area belongs to the 2 class, the water quality category 2-3, the degree of pollution of the water is pure, and in some areas, it is rather clean. According to the degree of trophicity - mesotrophic, saprophytic, the river part can be attributed to mesosaprobnoy - water does not contain undiluted protein substances; it has very little hydrogen sulfide and carbon dioxide, but a fairly noticeable concentration of oxygen; in the water there are weakly oxidized nitrogenous compounds - ammonia, amino and amid acids.

The general and regional problems of pollution of river basins of small and medium rivers are grounded. In order to preserve the water object from further, anthropogenic loading, measures have been proposed for the preservation and reproduction of natural classes of landscapes in the valley of the Seret river, and the cleaning of the river bed from communal, industrial waste, household rubbish.

Key words: river bed, river valley, ecological state, geoecological research, comprehensive water assessment, prevailing pollutants, prehistoric landscapes, anthropogenic loads.

Надійшла 15.11.2018р.

УДК 303.62:[614.78(477.83-25)-05]:303.832.3

Ірина БУХТА

ОЦІНКА САНІТАРНО-ЕПІДЕМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ МІСТА ЛЬВОВА

У статті, методом анкетування, серед мешканців м. Львова, з'ясовано санітарно-епідемічну ситуацію міста, визначено стан здоров'я населення та чинники, які впливають на його формування, встановлено рівень задоволеності життям респондентів, з'ясовано ставлення мешканців міста до напруги санітарно-епідемічної ситуації. Бланк анкети масового опитування включав 28 запитань. Обробка матеріалів дослідження проводилась за допомогою статистичної програми SPSS.

Ключові слова: соціологічне дослідження, респондент, санітарно-епідемічна ситуація, рівень життя, здоров'я населення.

Постановка проблеми. Внаслідок погіршення стану природного середовища, спричиненого антропогенною діяльністю, виникають в організмі людини патологічні явища та генетичні зміни, що призводить до збільшення захворювань, передчасного старіння й смерті, а оскільки усе життя людини проходить у безперервному зв'язку із зовнішнім середовищем, здоров'я людини не можна розглядати як щось незалежне. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я встановлено, що стан здоров'я на 20 % залежить від несприятливої екологічної ситуації, зокрема забруднення повітря, води, ґрунту тощо [6].

Здорове екологічне середовище – перш за все таке, яке сприяє збереженню здоров'я населення, попередженню захворювань, забезпечує нормальні умови праці, побуту та відпо-

чинку. Отже, здоров'я населення може виступати критерієм якості навколишнього середовища [1] та санітарно-епідемічного стану, тому перед нами постало завдання проаналізувати та оцінити санітарне та епідемічне благополуччя м. Львова, з'ясувати чинники, які впливають на формування здоров'я населення. З цією метою використано один із соціологічних методів, а саме – анкетування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженнями санітарно-епідеміологічної ситуації займалися вчені І.Д. Хорошов, А. Т. Шликов та К. Ф. Дуепенко. Серед дослідників, які вивчали санітарно-епідеміологічну ситуацію також можна зазначити таких: З.С. Гладун, В. М. Лехан, Д. В. Карамішев, В.Д.Фуртак, О. В. Долот, Н. П. Поживілова, І.І. Кризина та ін. Основою їхніх досліджень є

поліпшення рівня первинної медико-санітарної допомоги [3].

Сьогодні цьому питанню приділяють увагу такі вчені як Волошина Н. О., Лазебна О.М., Покась В. П., Петровська М. А., Ковальчук І.П. та інші [2; 4; 5].

Виклад основного матеріалу. Бланк анкети масового опитування включав 28 запитань. Умовно анкету можна розділити на 3 блоки: запитання відносно санітарно-епідемічної ситуації (12), запитання щодо стану здоров'я населення та чинників їхнього формування (5); відомості про респондентів (11).

Дослідження проводили у грудні 2017 р. Генеральна сукупність становила усе населення міста Львова, вибіркова сукупність – 600 осіб, одиниці спостереження – відповідно до статево-вікової структури адміністративних районів м. Львова (Галицький район – 48 осіб, Залізничний район – 96 осіб, Личаківський

район – 90 осіб, Сихівський район – 133 особи, Франківський район – 122 особи та Шевченківський район – 111 осіб). Обробка матеріалів дослідження проводилась за допомогою статистичної програми SPSS.

За даними нашого опитування 73 % респондентів вважають, що у місті наявні проблеми санітарного та епідемічного характеру, відповідно 27 % – ні.

49,7 % респондентів вважають атмосферне повітря міста помірно забрудненим, 5 % – не забрудненим, 19 % – забрудненим значною мірою та 3 % – надзвичайно забрудненим (рис.1, табл. 1). 74,6 % респондентів вважають основним джерелом забруднення атмосферного повітря пересувні джерела, а саме автомобільний транспорт. 21 % опитаних не спостерігають спалення сухою у місті, 26 % – скоріше ні, 17,7 % – скоріше так та 20,7 % – так.

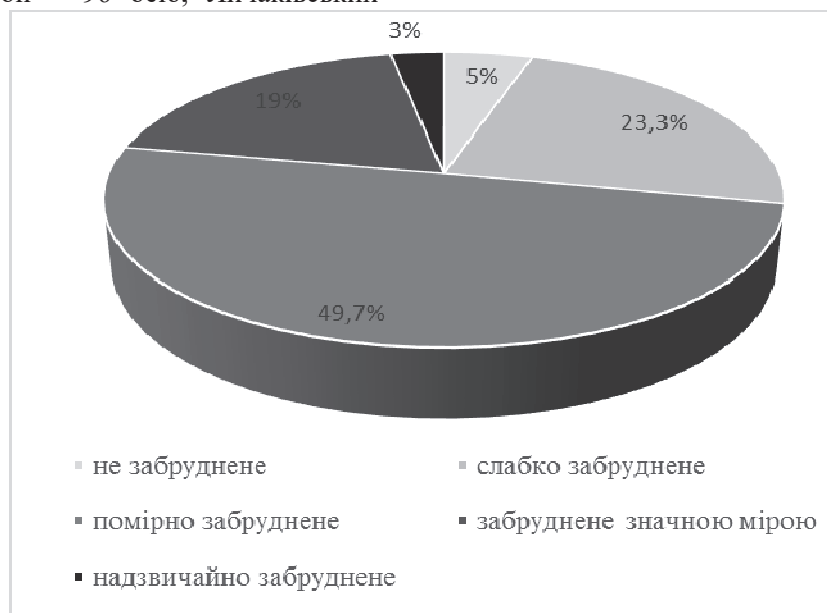

Рис. 1. Рівень забруднення атмосферного повітря м. Львова, %

Таблиця 1

Рівень забруднення атмосферного повітря у розрізі районів, %

Райони міста	Не забруднене	Слабко забруднене	Помірно забруднене	Забруднене значною мірою	Дуже сильно забруднене
Галицький	4,2	8,3	52,1	29,2	6,3
Залізничний	5,2	27,8	50,5	12,4	4,1
Личаківський	4,1	30,6	45,9	17,3	2
Сихівський	2,3	18	56,4	21,8	1,5
Франківський	0,8	25,4	52,5	18	3,3
Шевченківський	14,2	23,6	39,6	19,8	2,8

32,8 % респондентів відчувають неприємні запахи на території міста. На думку 31,3 % респондентів каналізаційні колектори є визначальним чинником, який спричинює неприємні запахи на території міста, 26,7 % – автомобільний транспорт, 24 % – побутове сміття, 10

% – спалювання сухою, 6,4 % – промислові викиди, найнижчий відсоток (1,5 %) – горіння торфу.

Щодо неприємних запахів у районах міста думки респондентів розділились. Для прикладу, у Галицькому, Сихівському та Франківсь-

кому районах – автомобільний транспорт, у За- лізничному, Личаківському та Шевченківсь-

кому районах – каналізаційні колектори (рис. 2).

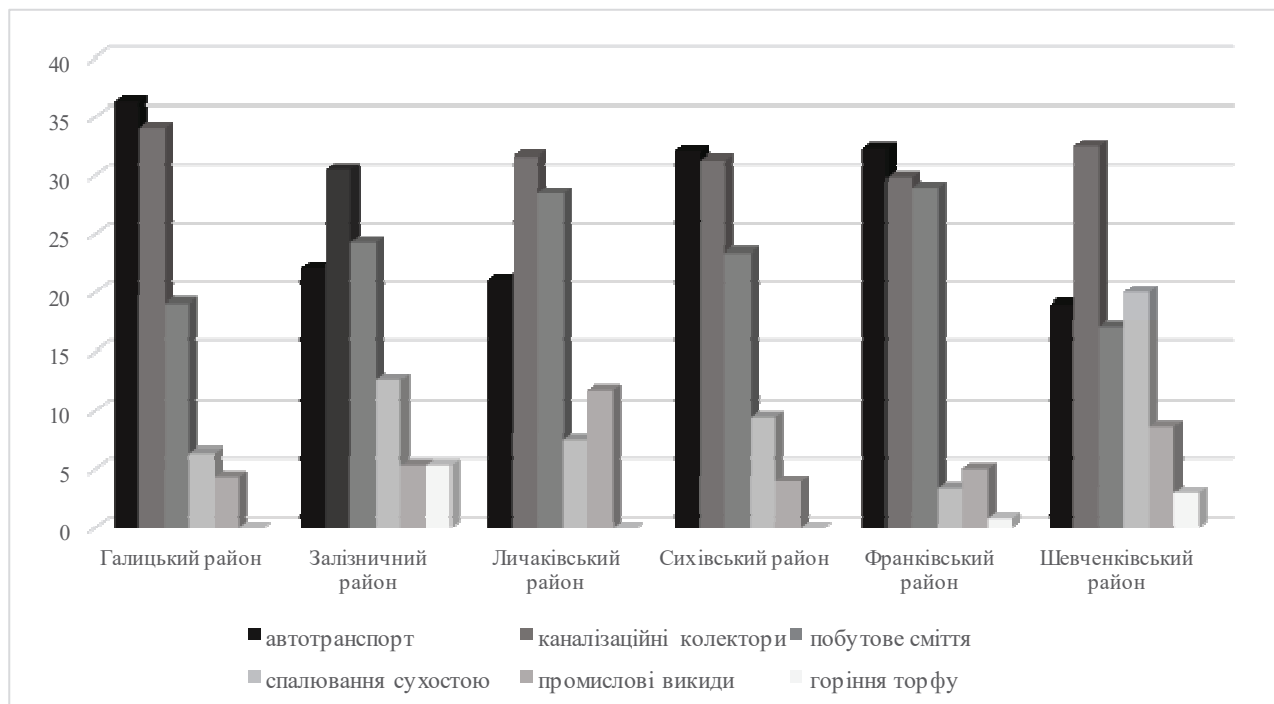

Рис. 2. Чинники, які спричинюють неприємні запахи у м. Львові, %

Найвищий відсоток (39,9 %) респондентів споживають бутильовану воду, 6,3 % – воду із під крану, 28,3 % – воду з крану після кип'ятіння, 12,4 % – після обробки фільтром та

13,1 % – воду з колодязя (рис. 3, табл. 2). У 91,5 % респондентів утворюється білий накип у чайнику. Не задоволені якістю води 35,2 % опитаних.

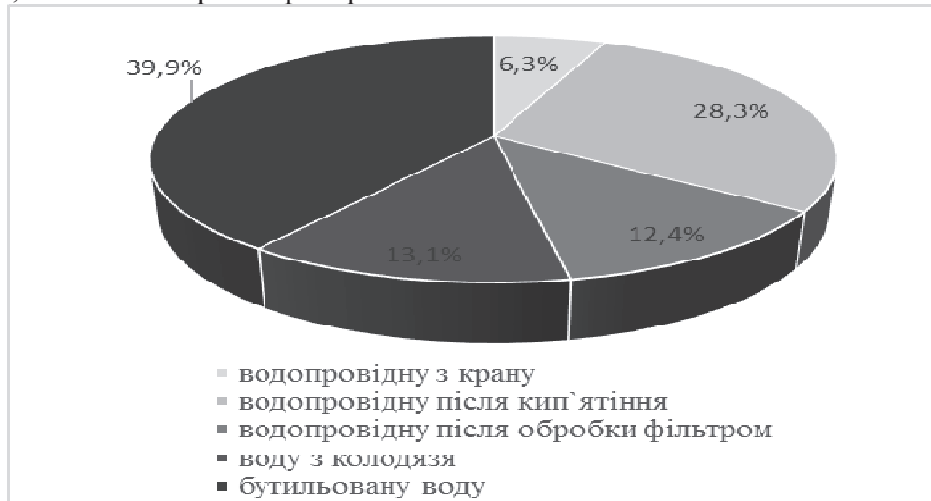

Рис. 3. Вода, яку споживають львів'яни, %

Таблиця 2

Вода, яку споживають львів'яни у розрізі районів, %

Райони міста	Водопровідна з крану	Водопровідна після кип'ятіння	Водопровідна після обробки фільтром	Вода з колодязя	Бутильована вода
Галицький	2,1	35,4	6,3	8,3	47,9
Залізничний	9,2	26,5	12,2	21,4	30,6
Личаківський	7,1	23,5	5,1	9,2	55,1
Сихівський	3,8	33,8	13,5	12,8	36,1
Франківський	5,7	34,4	14,8	6,6	38,5
Шевченківський	8,6	17,1	18,1	19	37,1

52 % мешканців згодні сортувати сміття, якщо будуть створені для цього відповідні умови. 39,4 % опитаних вважають, що у місті наявні контейнери для сортування сміття, 35,8 % респондентів здають макулатуру, 15,4 % –

скло, 18,7 % – пластик, 18,7 % – металобрухт та 43,9 % – небезпечні відходи, 32,1 % не здають відходи як вторинну сировину. У розрізі районів ситуація є такою (рис. 4).

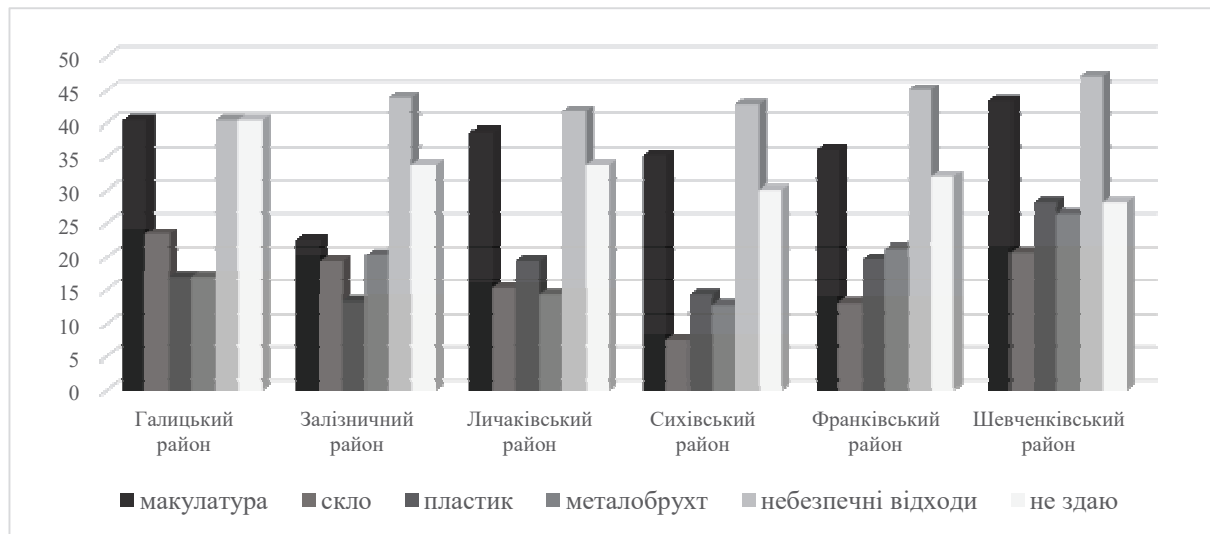

Рис. 4. Структура відходів, які здають як вторинну сировину мешканці Львова, %

46,6 % опитаних львів'ян оцінюють свій стан здоров'я як задовільний (рис. 5), 4,3 % – як відмінний та 0,5 % – як дуже поганий.

21,6 % респондентів не пов'язують стан свого здоров'я із санітарно-епідемічною ситуацією, 3,3 % – пов'язують, а 27,6 % – вагались із відповіддю так чи ні.

85,9 % респондентів надають перевагу традиційним методам лікування, 34,6 % – звертаються по медичному допомогу раз на півроку, 30,4 % – раз на рік та 23,3 % – раз на кілька років. 49,6 % опитаних вважають доступність медичних послуг у місті задовільною, 4,2 – дуже поганою та 4,5 % –

відмінною.

Серед усіх респондентів м. Львова, жінки становили більшість (55,5 %). 27,9 % – респонденти у віці 31-45 років, 25,3 % – 46-60, 23,5 % – віком понад 60 років, 23,3 % – 18-30 років. 64 % респонденти із вищою освітою, 5,3 % – середньою, 9 % – середньою спеціальною, 12,8 % – незакінченою вищою та 8,9 % – з науковим ступенем, вченим званням.

36,1 % респондентів працюють у державній установі, 28,4 % – у приватному секторі, 11,3 % – займаються підприємницькою діяльністю, 6,7 % – непрацюючі, 8,9 % – студенти та 8,6 % – пенсіонери.

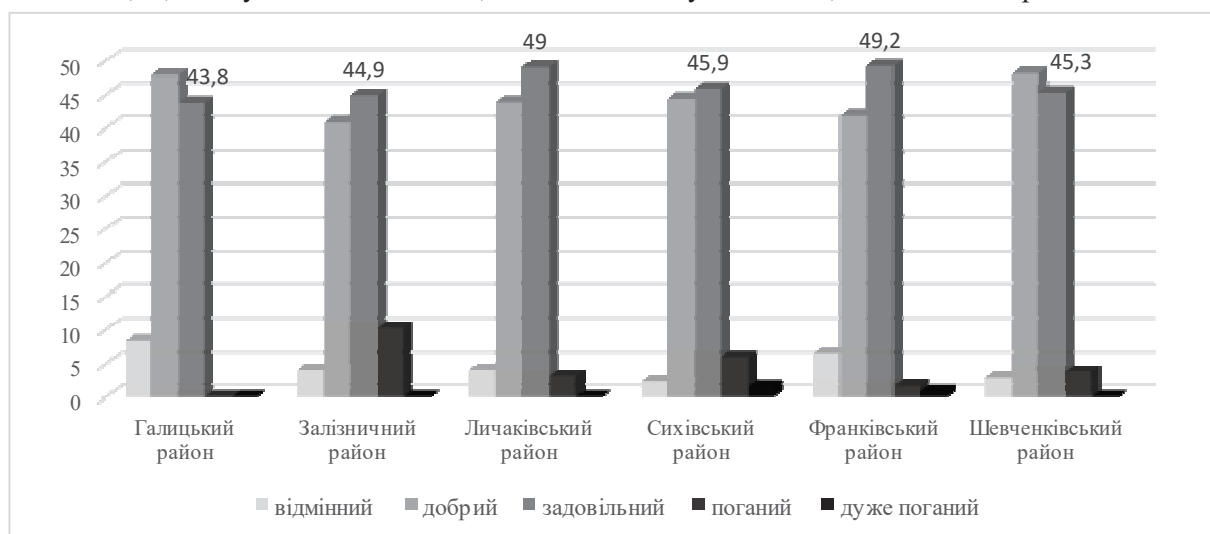

Рис. 5. Стан здоров'я респондентів м. Львова, %

У 49,5 % респондентів немає дітей віком до 14 р., чотири і більше дітей у 1,3 %, три

дитини у 4,5 %, дві у 18,8 % та одна у 26 % опитаних.

67,9 % респондентів відповіли, що проживають в окремих квартирах, 19,9 % – власному будинку, комунальній квартирі та частині індивідуального будинку – 4,3 % та 3,3 %, відповідно, 4,5 % – гуртожитку та 2,1 % – орендують помешкання. Найбільше, 39,3 %, респондентів проживають у квартирах, площею до 15 м² на одну особу, 12,4 % – понад 35 м² на одну особу. Щодо загальної кількості осіб у домогосподарстві, то найвищий відсоток (27 %) припадає на 3 особи, найнижчий (7,8 %) – 1 особа.

Розмір фактичних доходів на одну особу в

домогосподарстві у 35 % респондентів становить 3 000–5 000 грн., 32,6 % – до 3 000 грн., 19,2 % – 5 000–7 000 грн. та 13,2 % понад 7 000 грн.

Санітарно-епідемічна ситуація і здоров'я населення віддзеркалюють рівень його життя. На запитання «На скільки Ви задоволені рівнем життя?» 31,6 % респондентів відповіли, що скоріше не задоволені рівнем життя, 9,6 – зовсім не задоволені, 25,4 – скоріше задоволені, і 2,5 % – цілковито задоволені. У розрізі районів (рис. 6):

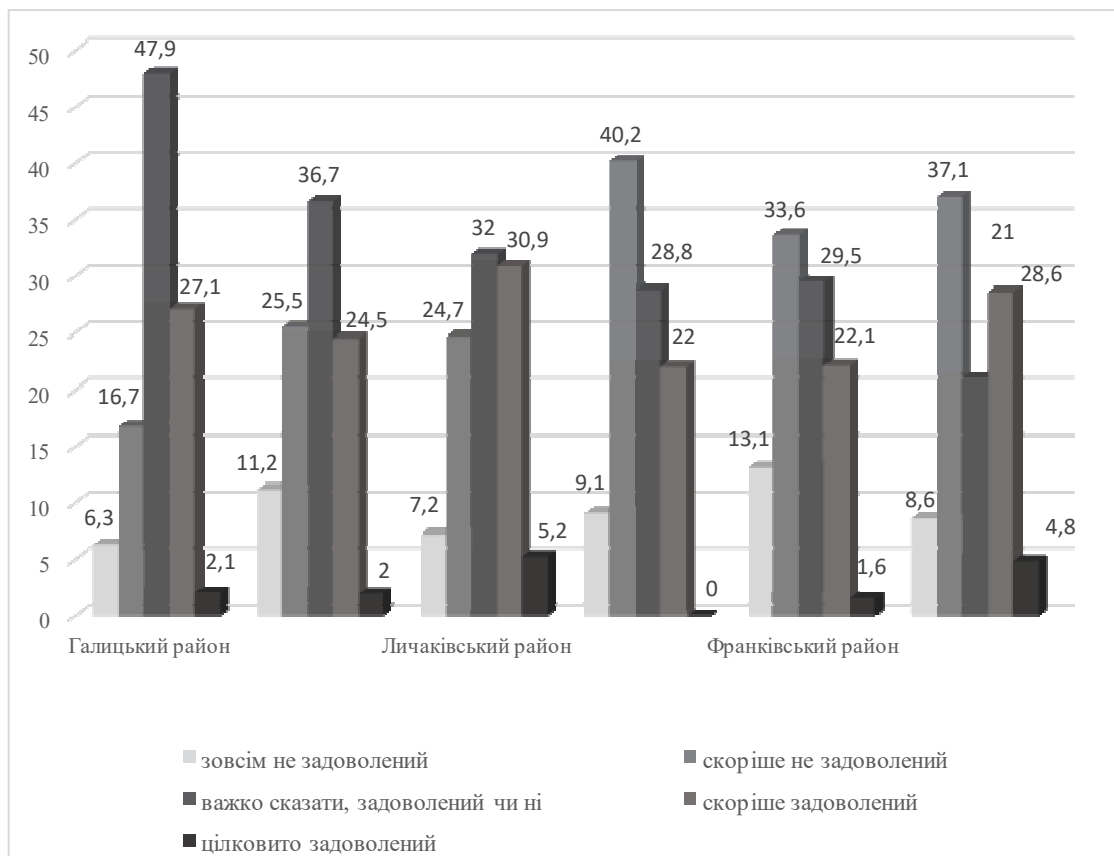

Рис. 6. Рівень задоволеності життям, %

Галицький район: переважна більшість респондентів (47,9 %) вагаються у відповіді про рівень задоволеності життям, 6,3 % зовсім не задоволені та 2,1 % цілковито задоволені; Залізничний район: переважна більшість респондентів (36,7 %) вагаються у відповіді про рівень задоволеності життям, 11,2 % зовсім не задоволені та 2 % цілковито задоволені; Личаківський район: 32 % респондентів вагаються у відповіді про рівень задоволеності життям, 7,2 % зовсім не задоволені та 5,2 % цілковито задоволені; Сихівський район: 40,2 % респондентів скоріше не задоволені рівнем життя, 9,1 % зовсім не задоволені; Франківський район: 33,6 % респондентів скоріше не задоволені рівнем життя, 13,1 % зовсім не задоволені, 1,6 % – цілковито задоволені; Шевченківський район: 37,1 % респондентів скоріше не задоволені рівнем життя, 8,6 % – зовсім не задоволені, 4,8 % – цілковито задоволені.

волені, 1,6 % – цілковито задоволені; Шевченківський район: 37,1 % респондентів скоріше не задоволені рівнем життя, 8,6 % – зовсім не задоволені, 4,8 % – цілковито задоволені.

Висновки. За даними нашого дослідження встановлено, що у місті Львові наявні проблеми санітарно-епідемічного характеру. Повітря у місті помірно забруднене і основним джерелом його забруднення є автомобільний транспорт. Щодо неприємних запахів у районах міста думки респондентів розділились: у Галицькому, Сихівському та Франківському районах – це автомобільний транспорт, Залізничному Личаківському та Шевченківському районах – каналізаційні колектори. Щодо якості питної води, то респонденти нею не задоволені.

волені і вживають бутильовану воду. 52 % мешканців згодні сортувати сміття. 46,6 % опитаних львів'ян оцінюють свій стан здоров'я як задовільний. 21,6 % респондентів не пов'язують стан свого здоров'я із санітарно-епіде-

мічною ситуацією, а 27,6 % вагались із відповіду. Лише 2,5 % респондентів цілком задоволені, 31,6 % – не задоволені і 9,6 % – зовсім не задоволені рівнем життя.

Література:

1. Барановський В. А. Територіальні умови переходу України на модель екологічного сталого розвитку (теорія і практика картографічного дослідження) / В. А. Барановський. – К., 1998. – 72 с.
2. Екологічний моніторинг регіону: експертна оцінка стану і функціонування / За ред. І. Ковальчука. – Львів: ГО «Опілля», 2009. – 608 с.
3. І. В. Перехрест. Санітарно-епідеміологічний стан у сільській місцевості України та заходи щодо його покращення (1943-1945 рр) / І. В. Перехрест // Український селянин. – 2005. – Вип. 9. – С. 221-224. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukrstel_2005_9_67.
4. Ковальчук І. Концепція моніторингу санітарно-епідеміологічної ситуації і здоров'я населення регіону / І. Ковальчук, М. Петровська // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка. Серія: Географія. – Тернопіль. – № 2. – 2006. – С. 165-172.
5. Ковальчук І. Моніторинг санітарно-епідеміологічної ситуації та здоров'я населення Львівської області / І. Ковальчук, М. Петровська // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія: географія. – Тернопіль. – № 3. – 2004. – С.143–151.
6. Пелех М. Регіональні особливості суспільного здоров'я в Україні / М. Пелех // Вісник Львів. ун-ту. Серія географ. – Львів, 1999. – Вип. 24. – С. 56–59.
7. Стельникович С. В. Санітарно-епідеміологічний стан на території Житомирського генерального округу / С. В. Стельникович // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. – Запоріжжя, 2014. – Вип. 40. – С. 151–154. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/16081/1/3.pdf>

References:

1. Baranov's'kyj V. A. Tery'torial'ni umovy` perexodu Ukrayiny` na model` ekologichnogo stalogo rozvy'tku (teoriya i prakty`ka kartografichnogo doslidzhennya) / V. A. Baranov's'kyj. – K., 1998. – 72 s.
2. Ekologichnyj monitoryng regionu: ekspertna ocinka stanu i funkcionuvannya / Za red I. Koval'chuka. – L'viv: GO «Opillya», 2009. – 608 s.
3. I. V. Perexrest. Sanitarно-epidemiologichnyj stan u sil's'kij miscevesti Ukrayiny` ta zaxody` shhodo jogo pokrashhennya (1943-1945 rr) / I. V. Perexrest // Ukrayins'kyj selyany'n. – 2005. – Vy'p. 9. – S. 221-224. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukrstel_2005_9_67.
4. Koval'chuk I. Konceptiya monitoryngu sanitarno-epidemiologichnoyi sy'tuaciyi i zdorov'ya naseleння regionu / I. Koval'chuk, M. Petrovs'ka // Naukovi zapy'sky` Ternopil's'kogo nacional'nogo pedagogichnogo universy'tetu im. Volodymy'ra Gnatyuka. Seriya: Geografiya. – Ternopil'. – # 2. – 2006. – S. 165-172.
5. Koval'chuk I. Monitoryng sanitarno-epidemiologichnoyi sy'tuaciyi ta zdorov'ya naseleння L'viv's'koyi oblasti / I. Koval'chuk, M. Petrovs'ka // Naukovi zapy'sky` Ternopil's'kogo nacional'nogo pedagogichnogo universy'tetu. Seriya: geografiya. – Ternopil'. – # 3. – 2004. – S.143–151.
6. Pelex M. Regional'ni osobly'vosti suspil'nogo zdorov'ya v Ukrayini / M. Pelex // Visnyk L'viv. un-tu. Seriya geograf. – L'viv, 1999. – Vy'p. 24. – S. 56–59.
7. Stel'ny'kovy'ch S. V. Sanitarно-epidemiologichnyj stan na tery'toriyi Zhy'tomy'rs'kogo general'nogo okrugu / S. V. Stel'ny'kovy'ch // Naukovi pracі історичного fakul'tetu Zaporiz'kogo nacional'nogo universy'tetu. – Zaporizhzhya, 2014. – Vy'p. 40. – S. 151–154. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/16081/1/3.pdf>

Аннотация:

Ирина Бухта. ОЦЕНКА САНИТАРНО-ЭПИДЕМИЧЕСКОЙ СИТУАЦИИ ГОРОДА ЛЬВОВА.

В статье, методом анкетирования, среди жителей г. Львова, установлено санитарно-эпидемическую ситуацию города, определены факторы, влияющие на формирование здоровья населения, отмечен уровень удовлетворенности респондентов жизнью в городе, выяснено отношение жителей к санитарно-эпидемической ситуации в городе.

Бланк анкеты для массового опроса состоял из 28 вопросов. Условно анкету можно разделить на 3 блока: вопросы относительно санитарно-эпидемической ситуации (12), вопросы о состоянии здоровья населения и факторов их формирования (5), сведения о респондентах (11).

Исследования проводились в декабре 2017 г. Генеральная совокупность составляла все население города Львова, выборочная совокупность – 600 человек, единицы наблюдения – в соответствии с возрастной и половой группами административных районов г. Львова. Обработка материалов исследования проводилась с помощью статистической программы SPSS.

Установлено, что во Львове существуют проблемы санитарно-эпидемического характера. Воздух умеренно загрязненный, и основным источником его загрязнения является автомобильный транспорт. Считают, что в Галицком, Сиховском и Франковском районах неприятные запахи вызывает автомобильный транспорт, а в Железнодорожном, Лычаковском и Шевченковском районах – канализационные коллекторы. Относительно качества питьевой воды, то респонденты им недовольны и употребляют бутилированную воду. 52 % жителей согласны сортировать отходы. 46,6 % опрошенных львовян оценивают свое состояние здоровья как удовлетворительное. 21,6 % респондентов не связывают состояние своего здоровья с санитарно-эпидемической ситуацией, а 27,6 % затруднились с ответом. Лишь 2,5 % респондентов полностью удовлетворены, 31,6 % – не

удовлетворены и 9,6 % - полностью не удовлетворены уровнем жизни.

Ключевые слова: социологическое исследование, респондент, санитарно-эпидемическая ситуация, уровень жизни, здоровья населения.

Abstract:

Iryna Bukhta. EVALUATION OF SANITARY AND EPIDEMIC SITUATION IN THE CITY OF LVIV.

The sanitary-epidemic situation of the city was determined among inhabitants of the city of Lviv by the questioning, the health conditions of the population and the factors influencing it's formation were found out, the level of life satisfaction of respondents was studied, the attitude of the inhabitants of the city to the tension of the sanitary-epidemic situation was found out in the article.

The questionnaire included 28 questions. The questionnaire can be divided into 3 blocks: questions regarding to the sanitary-epidemic situation (12), questions about the state of the population's health and factors of their formation (5), information about respondents (11).

The research was carried out in December 2017. The general population comprised all the population of the city of Lviv, a sample population – 600 people, units of observation – according to the sex-age structure of administrative districts of Lviv. Processing of the materials was conducted using the statistical program SPSS.

There are some sanitary-epidemic problems in the city of Lviv. The air is moderately polluted and the main source of pollution is road transport. It is believed that in the Galytsky, Sykhyvsky and Frankyovsky districts unpleasant smells cause by road transport, while in Zaliznychniy Lychakyvsky and Shevchenkyvskyi districts – sewage collectors. Concerning the quality of drinking water, the respondents are not satisfied with it and use bottled water. 52 % of residents agree to sort the waste. 46,6 % of respondents in Lviv consider their health to be acceptable. 21,6 % of respondents do not relate their health to the sanitary and epidemic situation, and 27,6 % hesitate to answer. Only 2,5 % of respondents are completely satisfied, 31,6 % – are not satisfied and 9,6 % – are not completely satisfied with the standard of living.

Key words: sociological survey, respondent, sanitary-epidemic situation, life's quality degree, health of the population.

Надійшла 10.11.2018р.